

ЧИ ВІДБУЛАСЬ РЕЦЕНЗІЯ?

Капітальна праця С. Білоконя, присвячена музеєві України Павла Платоновича Потоцького¹, в середовищі фахівців одержала захоплену оцінку. Уже перше її видання викликало буквально шквал схвальних відгуків².

За кілька років напруженої роботи у численних сховищах вчений підготував новий, докладніший текст. Якщо у першому виданні було 690 приміток і коментарів, то в новому рукописі їх 1053. Праця стала монументальною й, так би мовити, стереоскопічною. Музей України був окрасою Всеукраїнського музейного містечка, тож не дивно, що його спадкоємець Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник, скажу відверто, з радістю взявся за видання цієї праці. Коли капітальний том вийшов у світ, доктора історичних наук М. Ф. Дмитрієнко він спонукав до написання розлогої розвідки “Музеї як скарбниці історичних пам’яток і унікальних знань: роздуми над їх значенням для дослідників (Шляхами книги Сергія Білоконя “Музей України”)”³. Молода дослідниця І. О. Ходак, відома ґрунтовними дослідженнями з життя й діяльності Д. М. Щербаківського – одного з чільних героїв Білоконогової монографії, – прорецензувала книжку в журналі “Ант”⁴.

До високої оцінки “Музею України” приєдналась і архівістка Катерина Климова⁵, яка підкреслила “прекрасну концепцію видання”. Вона пише: “Особливістю нової праці Сергія Білоконя, як і попередньої монографії про відомого колекціонера Потоцького, є фундаментальність та енциклопедичність, які, власне, притаманні й іншим дослідженням автора. І зовнішнє оформлення книги, і її зміст (особливо частина перша – “Дослідження”) виконані у кращих традиціях академічних видань. [...] Дві характерні риси, що надають наукову цінність дослідженню – широке використання архівних джерел та розлогі біобібліографічні коментарі. Обраний автором жанр вигідно вирізняє монографічне видання з-поміж інших, присвячених історії приватних зібрань. Книга ілюстрована рідкісними світлинами з родинного архіву Потоцьких, матеріалами з колекції П. П. Потоцького. Дослідження базується на широкій джерельній базі: архівні документи, періодичні видання, монографії, довідники, мемуарна література. Утім, обличимо цю частину, бо справжніх поцінову-

¹ Білокін С. Музей України (Збірка П. Потоцького): Дослідження, матеріали. – К., 2006. – 476 с.

² Захаркін С. Анотація // Критика. – 2002. – Ч. 9 (59). – Вересень. – С. 20; Даниленко В. М. // Спеціальні історичні дисципліни; Питання теорії та методики: Зб. наук. пр. пам’яті відомого вченого-історика доктора істор. наук Михайла Брайчевського. – К., 2003. – Ч. 10. – Част. 2. – С. 428–430; Люта Тетяна // Український гуманітарний огляд. – К., 2003. – Вип. 9. – С. 253–257; Солонська Н. Розстріляний патріотизм // Вісник Книжкової палати. – 2002. – № 11 (76). – С. 13–15; Хорунжий Ю. Поновлено в пам’яті // Літ. Україна. – 2003. – № 23 (5015). – 12 черв. – С. 4; Хорунжий Ю. Поновлено в пам’яті // Робітничая газета. – 2003. – № 72 (13229). – 20 трав. – С. 3; Шудря М. Голограма “Музейної скарбниці” // Українська культура. – 2003. – № 5 (932). – С. 15–16, іл.

³ Спеціальні історичні дисципліни: Питання теорії та методики: Зб. наук. пр. – К., 2007. – Ч. 14. – С. 303–308.

⁴ Ант. – 2007–2008. – № 19–21. – С. 150–152.

⁵ Климова К. Нотатки археографа на сторінках спогадів Павла Потоцького // Український археографічний щорічник. Нова серія. – К., 2009. – Вип. 13/14. – С. 745–766.

вачів творчості С. Білоконя (до яких належу і я) не треба переконувати у сумлінності та безмежній ерудиції цього автора”.

І разом з тим авторка “Нотаток археографа...” завершила їх абсолютно несподіваною фразою: “Чи можна говорити, що видання відбулося?”.

Про що йдеться? – Про додатки до “фундаментальної”, як твердить К. Климова, праці Білоконя, коротко сказавши, про підготовку спогадів самого П. Потоцького.

Готуючись до видання, керівництво заповідника вирішило запросити фахівців з інших установ. Дирекція запросила особисто саме К. Климову підготувати до друку спогади Павла Плагоновича, попри певні застереження щодо її кандидатури. (Вона підготувала не надто високої якості присвячений Музеєві України покажчик, примудрившись обійти в ньому матеріали Центрального державного архіву вищих органів влади). У “Нотатках археографа...” перепало “на горіхи” і А. Амонсові, і Г. Полюшкові, подекуди навіть С. Білоконеви, і, природно, археографові П. Подбerezкіній, але що примусило К. Климову свого часу так рішуче відмовитись від участі у капітальному виданні, “прекрасну концепцію” якого вона підкреслює тепер, не знаємо. Зрештою, це її особиста справа.

На жаль, численні приклади фахової безпорадності П. Подбerezкіної, що їх навела К. Климова, вражають, і нам дуже прикро, що у проєкті взяла участь людина, якій, виявляється, й близько стояти коло академічних видань не можна.

Не виключаємо можливості перевидання “Музею України”, адже увесь його тираж розійшовся. Зрозуміло, припущені прикрі недогляди буде усунуто. До великої роботи буде залучено фахівців, здатних на добрі справи. Археографи, здатні лише на неякісну працю чи неконструктивну критику, брати участь у такому виданні не повинні.

Валентина Колтакова (Київ)

Ігор Шевченко (10.II.1922 – 26.XII.2009). Наприкінці 2009 р. світова історична наука зазнала непоправної втрати – пішов з життя один з найвидатніших вчених ХХ ст. – професор Гарвардського університету зі світовою славою Ігор Іванович Шевченко. Смерть ушлявленого професора сколихнула світову наукову громадськість. Він був членом Національної академії наук України, Американської академії наук і мистецтв, Віденської та Британської академії наук, римської Національної академії Лінчеї, Академії Палермо, Міжнародного комітету грецької палеографії, Товариства болландистів (Брюссель), Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка та багатьох інших наукових товариств та установ. Ігор Шевченко входив до складу редколегій багатьох поважних наукових видань, серед яких можна виділити такі міжнародні візантинознавчі часописи, як “Byzantinische Zeitschrift” та “Византийский временник”, “Palaeoslavica”, видання “Corpus Fontium Historiae Byzantinae” та багатьох інших.

Професор Ігор Шевченко вважався неперевершеним, інколи навіть парадоксальним серед візантиністів за фаховий рівень мовознавця та різноманіття інтересів, серед яких були питання пізньовізантійського інтелектуального життя, рання слов’янська історія та література, візантійська агіографія та епіграфіка, візантійсько-слов’янські, в тому числі візантійсько-руські культурні та політичні взаємини. Та попри всю широту кругозору в науковій діяльності Ігора Шевченка першість